

ΤΟ
ΜΟΣ
2

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ

ΑΝΑΝΤΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Άπαντα (τόμος 2)**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Αντώνης Σαμαράκης
ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θάνος Κακολύρης
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Ελένη Σαμαράκη, 2020

© Εικόνων εξωφύλλου: Ihnatovich Maryia/Shutterstock, Zebra-Studio/Shutterstock

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: *Το διαβατήριο*, Εκδόσεις Ελευθερουδάκης, 1973 / Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2013 ▪ *Η κόντρα*, Εκδόσεις Γ. Κ. Ελευθερουδάκης Α.Ε., 1992 / Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2014 ▪ *1919-*, Εκδόσεις Γ. Κ. Ελευθερουδάκης Α.Ε., 1996 / Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2017 ▪ *Εν νόρματι*, Εκδόσεις Καστανιώτης, 1998 / Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2014 ▪ *Ποιήματα*, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2008 / Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2016

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3572-5

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3777-4

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979

Publishers since 1979

Έδρα:

Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο:

Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ

ΑΝΑΝΤΑ

ΤΟ
ΜΟΣ

2

ΟΛΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Σήμα κινδύνου, 1η έκδοση, 1959, 30ή έκδοση, 2020
Το λάθος, 1η έκδοση, 1965, 76η έκδοση, 2020
Εν ονόματι, 1η έκδοση, 1998, 20ή έκδοση, 2020

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ζητείται ελπίς, 1η έκδοση, 1954, 104η έκδοση, 2020
Αρνόυμαι, 1η έκδοση, 1961, 42η έκδοση, 2020
Το διαβατήριο, 1η έκδοση, 1973, 28η έκδοση, 2020
Η κόντρα, 1η έκδοση, 1992, 18η έκδοση, 2020

Ποιήματα, 1η έκδοση, 2008, 3η έκδοση, 2020

Αυτοβιογραφία 1919-, 1η έκδοση, 1996, 6η έκδοση, 2020

Γιατί είμαι χριστιανός, 1η έκδοση, 2020

Απαντα (2 τόμοι), 1η έκδοση, 2020

ΒΡΑΒΕΙΑ

Κρατικό Βραβείο Διηγήματος, 1962
Βραβείο Μυθιστορήματος των «12», 1966
Μεγάλο Βραβείο Αστυνομικής Λογοτεχνίας, 1970 (Γαλλία)
Βραβείο Λογοτεχνίας Ευρωπάλια, Βρυξέλλες, 1982
Κρατικό Βραβείο Τεχνών και Λογοτεχνίας, 1995 (Γαλλία)
Σε 33 γλώσσες, σε όλο τον κόσμο * 114 ξένες εκδόσεις

Περιεχόμενα

9

ΤΟ ΔΙΑΒΑΘΗΡΙΟ

151

Η ΚΟΝΤΡΑ

279

1919-

415

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ

515

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ

Το διαβατήριο

Πήρε το «μπλοκ αλληλογραφίας», έκοψε τέσσερα φύλλα, τα δίπλωσε σα βιβλίο, με δυο καρφίτσες τα έπιασε στη ράχη. Αφήνοντας το πρώτο φύλλο για εξώφυλλο, έγραψε στην άλλη σελίδα, με το στυλό, τα στοιχεία του: επώνυμο (με κεφαλαία), όνομα (με κεφαλαία), όνομα πατρός (όχι με κεφαλαία), όνομα συζύγου (σημείωσε: Άγαμος), εθνικότητας, τόπος και χρόνος γεννήσεως, επάγγελμα, χρώμα οφθαλμών (σκέφτηκε λίγο σα να ήθελε να θυμηθεί το χρώμα, και σημείωσε: Καστανό).

Κάτω από τα στοιχεία του, σχεδίασε ένα τετραγωνάκι, και μέσα ένα πρόσωπο, το δικό του. Κάτω από το σκίτσο, έγραψε: Φωτογραφία κατόχου. Και στην άλλη σελίδα: Ισχύει δι' όλης τας χώρας του κόσμου, διά πέντε έτη, και διά πολλά ταξίδια μετ' επιστροφής.

Γύρισε το πρώτο φύλλο που το είχε αφήσει για εξώφυλλο, και με κεφαλαία, τα μεγαλύτερα ως τώρα, έγραψε:

ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΝ

Καμάρωσε το δημιουργημά του.

«Δεν είναι και κακό!» είπε δυνατά σα να μιλούσε σε άλλον και μάλιστα βαρήκοο.

Μόνος ήταν στο δωμάτιο. Και δεν ήταν βαρήκοος.

Ύστερα έβαλε το βιβλιαράκι στη «θήκη διαβατηρίου» από μαύρο μποξ που μόλις το πρωί την είχε αγοράσει. Θα μπορούσε να πάρει μια φτηνή, μια πλαστική ή από δέρμα μεν αλλά όχι και μποξ που είναι από τα ακριβότερα. Του χτύπησε όμως στο μάτι η συγκεκριμένη θήκη, και την πήρε αсуζητητί. Επιτέλους, για το πρώτο του διαβατήριο προορίζεται – χαλάλι και το μποξ! Το εντελώς πρώτο του διαβατήριο, στα 51 του χρόνια.

Ήταν η πρώτη φορά που θα έβγαζε διαβατήριο γιατί ήταν και η πρώτη φορά που είχε την έμπνευση να πάει ταξίδι στο εξωτερικό. 100% επαναστατική η ιδέα του, κάτι το καινούργιο στη μικροζωή που ως τότε έκανε, την ασάλευτη τούτη ζωή τη μοιρασμένη σε δυο βασικά κομμάτια: σπίτι αφενός, και αφετέρου «Η Ευπρέπεια» (Βιομηχανία Απορρυπαντικών «Η Ευπρέπεια»).

Στα κεντρικά γραφεία της «Ευπρεπείας», βοηθός λογιστού. Δεν είχε τα «τυπικά προσόντα», ανώτερες σπουδές, συνεπώς θα έμενε για πάντα καθηλωμένος στο έσχατο σκαλί, βοηθός λογιστού. Καθηλωμένος και ο μισθός. Είκοσι τρία χρόνια υπηρέτούσε πιστά την «Ευπρέπεια».

Η ουσία είναι πως αύριο το πρωί θα έχει το διαβατήριο στην τσέπη – όχι στην τσέπη, στη θήκη από μαύρο μποξ θα το βάλει αμέσως, να το προστατέψει από τις κακουχίες. Και μεθαύριο το πρωί, Τετάρτη 26 Μαΐου, ώρα 10.40, η απογείωσις...

Έτοιμα τα πάντα για το ταξίδι, στο διάβολο η «Ευπρέ-

πεια»! Στο διάβολο για περίπου ένα μήνα, όσο και η κανονική άδειά του. Έτοιμα τα πάντα, μόνο το διαβατήριό υπολείπεται. Θα είχε υποβάλει νωρίτερα την αίτηση, τον καθυστέρησε όμως η Εφορία. Έπρεπε να τακτοποιήσει πρώτα τα φορολογικά του, κάτι λίγα, να του δώσουν πιστοποιητικό πως είναι εντάξει, και ύστερα να ζητήσει διαβατήριό. Η καρτέλα του στην Εφορία κάπου είχε μπλέξει, τελικά βρέθηκε. Το πρωί σήμερα πήγε στην Υπηρεσία Διαβατηρίων και κατέθεσε την αίτηση. Και τις δυο μικρές φωτογραφίες «...επί φόντου ουδετέρου» (έτσι έγραφε το έντυπο με οδηγίες που του έδωσαν προ ημερών). Η διαδικασία είναι πολύ απλή: το ένα πρωί κάνεις την αίτηση, το άλλο πρωί παίρνεις διαβατήριό.

Μόλις πριν από τρεις εβδομάδες τού ήρθε ξαφνικά η έμπνευση. Ταξιδάκι στο εξωτερικό! Γιατί όχι; Θα φύγει, ναι, θα περάσει τα σύνορα. Να περπατήσει σε άλλους δρόμους, να του χαλάσουν τη χωρίστρα άλλοι άνεμοι, να μπει επιτέλους σε κίνηση...

Στο δωμάτιό του απόψε, Δευτέρα νύχτα. Στον έβδομο όροφο της πολυκατοικίας. «Διαμέρισμα εργένη», ένα μικρό δωμάτιο, ένα μικρό χολ, κουζίνιτσα.

Περικυκλωμένος από τα εκατόν τόσα διαφημιστικά έντυπα που είχε μαζέψει από γραφεία ταξιδιών. Πολύχρωμα, όφσεντ, με πλήθος φωτογραφίες, διεγερτικά. Ταπετσαρία τα έχει φτιαξει: στους τοίχους πιασμένα με πινέζες, στην ντουλάπα, στο τζάμι στο παράθυρο, στο τραπέζάκι που το έχει και γραφείο, κόλλησε και μερικά με σελοτέιπ στο ταβάνι να τα βλέπει και από ξαπλωμένους στο κρεβάτι.

Μεσάνυχτα κιόλας. Μεσάνυχτα και κάτι. Οχτώ ώρες τον χωρίζουν από το διαβατήριό. Στις 8 το πρωί αύριο –όχι αύ-

ριο, σήμερα είναι το σωστό-, θα είναι πάνοπλος για το ταξίδι. Πρώτον και κύριον το διαβατήριο, έπειτα η γκρι πλαστική βαλίτσα που την πήρε ειδικά για την περίπτωση, το επίσης καινούργιο μπλέιζερ, πολύ μοντέρνο, μπλε μαρίν, κουμπιά ασημένια, το γκρι σκούρο παντελόνι και με ρεβέρ (ορίστε που ξαναγύρισαν στη μόδα τα ρεβέρ!), το μπατίκ πουκάμισο, μπλε βαθύ με λευκά γεωμετρικά σχέδια, η γραβάτα από το ίδιο ύφασμα και με τα ίδια σχέδια, τα τέσσερα σετ εσωρούχων, φανελάκι και σλιπ, σε τέσσερα διαφορετικά χρώματα, κόκκινο της φωτιάς, κίτρινο λεμονί, μοβ, μαύρο. Επαναστατικά τα εν όψει του ταξιδιού ψώνια, προπαντός τα σλιπ – φορούσε ανέκαθεν κλασικού τύπου σώβρακα, με κουμπιά. Όμως, με την προκαταβολική μέθη του ταξιδιού, νιώθει ανανεωμένος, φρέσκος φρέσκος, πώς να μην προχωρήσει και σε μοντέρνα σλιπ;

Η ώρα περνάει και περνάει, και για ύπνο μήτε συζήτηση! Τέτοια θα λέμε τώρα; Δεν τον χωράει ο τόπος. Πηγαίνοέρεται από τη μία στην άλλη άκρη του δωματίου, ανοίγει το παράθυρο και αμέσως το κλείνει, το ξανανοίγει και αμέσως το ξανακλείνει, περιεργάζεται τα εκατόν τόσα διαφημιστικά, ύστερα πεινάει. Από το βράδυ χτες, δεν έχει βάλει μπουκιά. Το πρωί σήμερα, καφέ, σε λίγο δεύτερο καφέ, και άλλο τίποτα. Το μεσημέρι, λιώμα στην κούραση, αδύνατο να στρωθεί για φαγητό. Στο μεταξύ, κύλησαν οι ώρες, τα δυο εστιατόρια της συνοικίας τερματίζουν κατά τις 11.30, συνεπώς είναι πολύ αργά. Ας ρίξει μια ματιά στο ψυγείο, δεν αποκλείεται να υπάρχει κανένα αυγό ή κονσέρβα. Μπα! Μόνο ένα βαζάκι μουστάρδα και κάτι λεμόνια.

Γυρίζει στο δωμάτιο, ανοίγει την ντουλάπα, καμαρώνει

το μπλε μαρὶν μπλέιζερ, το γκρι σκούρο παντελόνι, το μπα-
τίκ πουκάμισο, την ασορτί γραβάτα... Γδύνεται εντελώς, βά-
ζει το μοβ φανελάκι, το μοβ σλιπ. Η πόρτα της ντουλάπας
έχει από μέσα καθρέφτη, ολόσωμο.

«Ορίστε που το μοβ μού πάει πολύ! Πού να το φαντα-
στώ...»

Μένει για λίγο μπροστά στον καθρέφτη.

«Παρααδυνάτισα!»

Εδώ και μερικούς μήνες, η όρεξή του κόπηκε με το μα-
χαίρι.

«Προαισθάνομαι ότι στο ταξίδι θα πάρω ένα δύο κιλά.
Κανονικά, αφού θα είμαι όλο σε κίνηση, θα πρέπει να συμ-
βεί το αντίθετο. Ωστόσο, με την αλλαγή περιβάλλοντος, θα
μου ανοίξει και η όρεξη, με αποτέλεσμα μάλλον να κερδίσω
παρά να χάσω».

Βλέπει το δεξί ώμο που γέρνει μονίμως, το σημάδι στο
δεξί γόνατο, από σουτ. Από τον καιρό που ήταν παιδί, 12-
13 χρονών, και παίζανε μπάλα στη γειτονιά τους, και σε άλ-
λες γειτονιές. Είχαν επισημάνει κάτι οικόπεδα άχτιστα, και
δεν περνούσε απόγεμα –δεν είχαν σχολείο τα απογέμα-
τα– που να μη στρώσουν παιχνίδι. Αλλά και το πρωί καμιά
φορά, δούλευε σκασιαρχείο...

«Εγώ είμαι Αγών!»

Έτσι έλεγε τότε, με καμάρι. Οπαδός του Αγώνος φανα-
τικός. Ήταν η ομάδα του, η πολυαγαπημένη, η ένδοξη. Σχε-
δόν κάθε χρόνο, το πρωτάθλημα το έπαιρνε ο Αγών. Και ο
τελικός του πρωταθλήματος, σχεδόν κάθε χρόνο, ήταν μονο-
μαχία Αγών-Τυφών. Από τις άλλες ομάδες που διεκδικού-
σαν το πρωτάθλημα, ο Τυφών ήταν ο ισχυρότερος.

Πιτσιρίκια, ο ίδιος και η παρέα του, πιστοί του Αγώνος, τη δική τους ομάδα της γειτονιάς τη βγάλανε –τι άλλο;– Αγών. Οι αντίθετοι, εξίσου πιτσιρίκοι, την ομάδα τους την είχαν βαφτίσει Τυφών. Και οι μεν και οι δε, με το χαρτζιλίκι τους, έφτιαξαν στολές απαράλλαχτες με κείνες που φορούσαν οι μεγάλοι του Αγώνος και οι μεγάλοι του Τυφώνος. Στα συνοικιακά γήπεδα, ο μίνι Αγών και ο μίνι Τυφών έδιναν μάχη για το μίνι πρωτάθλημα.

Οι δύο ομάδες, Αγών, Τυφών, εξακολουθούν και τώρα να είναι τα μεγάλα φαβορί για το πρωτάθλημα. Οι δύο αιώνιοι αντίπαλοι. Μόνο που αυτός δεν παίζει πια σέντερ χαφ στη γειτονιά του μήτε και σε άλλη γειτονιά. Ωστόσο, όταν γίνεται συζήτηση για ποδοσφαιρικά, στο τσακ είναι να πεταχτεί και να δηλώσει:

«Εγώ είμαι Αγών!»

Καταλήγει όμως να μη λέει τίποτα. Όσο τα χρόνια περνάνε, τόσο και πιο πολύ κλείνεται στον εαυτό του. Αποφεύγει να ανοίγεται σε άλλους.

Λοιπόν, απόψε, μπροστά στον καθρέφτη της ντουλάπας, ρίχνει άλλη μια ματιά στο δεξί γόνατο, στο σημάδι από σουτ αντιπάλου που πήγε φάλτσο. Ίχνος ανεξίτηλο από τα παλιά, τα πολύ παλιά. Από την ποδοσφαιρική εποχή του – την εποχή που ήταν παιδί.

Με το μοβ φανελάκι και το μοβ σλιπ, ξαπλώνει στην πάνινη «πολυθρόνα εξοχής», τσιμπάει μια δόση διαφημιστικά... Σε τούτη ακριβώς τη θέση, τον παίρνει ο ύπνος. Δεν το κατάλαβε πώς και αποκοιμήθηκε. Το μόνο που καταλαβαίνει είναι πως ταξιδεύει τώρα στο εξωτερικό. Ταξιδεύει... Αλλάζει συνέχεια αεροπλάνα, βγαίνει από το ένα, μπαίνει στο άλ-

λο, αφήνει το ένα, πιάνει το άλλο, πολλές φορές τα πιάνει στον αέρα, τα μαγκώνει, τα δαγκώνει, και ύστερα τα μασάει. Ναι, το ταξίδι του άνοιξε την όρεξη, η προαίσθησή του βγήκε αληθινή, ακόμα και αεροπλάνα καταβροχθίζει. Πότε ολόκληρο ένα τζάμπο τζετ, και πότε μια μερίδα περιποιημένη, φτερούγα ή στήθος ή ουρίτσα ή κανέναν τροχό. Ανακαλύπτει πως οι τροχοί είναι πιο τρυφεροί από τα φτερά, όχι όμως και τόσο νόστιμοι. Πάντως, στο τζάμπο τζετ, το νοστιμότερο κομμάτι είναι ο πιλότος – ο αυτόματος. Το τελευταίο που ανακαλύπτει είναι ότι ξύπνησε. Έχει βάρος φοβερό στο στομάχι. Τραβάει κατευθείαν στο ψυγείο, διαλέγει δυο λεμόνια ζουμερά, τα στύβει... Για τη βαρυστομαχιά είναι ένα κι ένα.

«Εσείς, όχι διαβατήριο!»

Δεν καταλαβαίνει. Κοιτάζει τον υπάλληλο που του πέταξε αυτήν την κουβέντα. Κοιτάζει τη γυναίκα «σε ενδιαφέρουσα» που είναι ακριβώς πίσω του. Κοιτάζει τους άλλους στην ουρά.

Τρίτη 25 Μαΐου. Ώρα 8.10. Στην Υπηρεσία Διαβατηρίων.

«Εσείς, όχι διαβατήριο!» του φωνάζει δεύτερη φορά ο υπάλληλος. «Δεν έχετε διαβατήριο! Δεν μπορείτε να έχετε! Και βλέπω εδώ σημειωμένο ότι πρέπει να παρουσιαστείτε αμέσως –επαναλαμβάνω: αμέσως– στον ΤΣΑΠ».

Σα να έπαθε ηλεκτροπληξία. Απολιθωμένος. Η γυναίκα «σε ενδιαφέρουσα» τον περιεργάζεται αλαφιασμένη. Το μάτι της, από θολό που είναι λόγω εγκυμοσύνης, γίνεται ακόμα πιο θολό. Τη βλέπει έτσι, ανησυχεί για λογαριασμό της, σκέφτεται:

«Ωρα να έχουμε καμιά αποβολή!»

Και οι άλλοι στην ουρά τον περιεργάζονται. Σιωπηλοί μεν αλλά με ύφος που λέει πολλά.

«Σας σταύρωσαν, κύριε!» συνεχίζει ο υπάλληλος. «Ο ΤΣΑΠ είναι που έβαλε το σταυρό, με εννοείτε; Στον πίνακα με τα ονόματα των αιτούντων που κάθε μεσημέρι στέλνουμε στον ΤΣΑΠ για κοντρόλ, μπροστά στο δικό σας όνομα έβαλαν σταυρό. Όπερ σημαίνει...»

Νιώθει έτοιμος να καταρρεύσει. Και από πάνω ο υπάλληλος με κείνο το κακό χαμόγελο, όλο σαδισμό:

«Σας είπα, κύριε, ότι πρέπει να παρουσιαστείτε αμέσως στον ΤΣΑΠ. Δηλαδή, τι άλλο θέλετε; Θέλετε να το πω και ολογράφως; ΤΣΑΠ: Τομεύς Συναισθηματικής Απολυμάνσεως Πολιτών».

Τρίτη 25 Μαΐου. Νύχτα. Στο δωμάτιό του.

Το απόγεμα, τα ακύρωσε όλα. Το αεροπορικό εισιτήριο, τις ρεζερβασιόν σε ξενοδοχεία... Από ένα μπαρ όπου είχε για λίγο κατασταλάξει, ψυχικά και σωματικά εξουθενωμένος, τηλεφώνησε στο γραφείο ταξιδίων που είχε αναλάβει τα σχετικά.

«Λόγω ανωτέρας βίας, λυπάμαι πολύ... Λόγω ανωτέρας βίας, δε θα μπορέσω να φύγω αύριο. Δηλαδή, ούτε και μεθαύριο ούτε και ποτέ... Παρακαλώ να ακυρωθεί το εισιτήριο, να ακυρωθούν όλα!»

«Τι να γίνει!» έκανε ο υπάλληλος. «Αφού το θέλετε, σύμφωνοι... Αλλά τι συμβαίνει;»

Για μερικά δευτερόλεπτα, έμεινε σιωπηλός. Ύστερα είπε:

«Συμβαίνει ότι δεν έχω διαβατήριο. Δεν εγκρίνεται να έχω διαβατήριο».

Αν δεν έκοβε τη συζήτηση ο υπάλληλος κλείνοντας το τηλέφωνο, θα του έλεγε κάτι συμπληρωματικό:

«Και δεν μπορώ να έχω διαβατήριο γιατί ο ΤΣΑΠ μ' έχει χαρακτηρίσει ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ».

Την είδε το πρωί αυτήν τη λέξη, ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ. Γραμμένη με κεφαλαία, με κίτρινο μαρκαδόρο. Πάνω στο φάκελό του στον ΤΣΑΠ. Πού να το φανταστεί πως έχει εκεί φάκελο! Δικό του φάκελο, ατομικό.

Βγαίνοντας από την Υπηρεσία Διαβατηρίων, άρχισε να ψάχνει για ταξί. Το κτίριο του ΤΣΑΠ, έντεκα όροφοι, ήταν στην άλλη άκρη της πόλης. Δεν άργησε να βρει ταξί ελεύθερο.

Τον έσκαβε η ανησυχία. Πώς να μην τον κοιτάζουν με φόβο, με υποψία, οι άλλοι στην ουρά για διαβατήριο, η γυναίκα «σε ενδιαφέρουσα», οι υπόλοιποι. Έμαθαν ξαφνικά πως τον είχε επισημάνει το Σύστημα. Το πανταχού παρόν Σύστημα που δεν του ξεφεύγει κανένας και τίποτα. Πολλά χρόνια τώρα, από τη στιγμή που πήρε την εξουσία και έγινε κυβέρνηση και αυτοονομάστηκε Σύστημα, ελέγχει τα πάντα. Με πλέγμα ολόκληρο μυστικών υπηρεσιών, με πλήθος πράκτορες που δεν κουράζονται να κατασκοπεύουν, να καρφώνουν, να στήνουν παγίδες. Στην υπέρτατη κορυφή των μυστικών υπηρεσιών, ο διαβόητος ΤΣΑΠ.

Στο κτίριο του ΤΣΑΠ, στο ισόγειο, κάτι σα ρεσεψιόν ξενοδοχείου πολυτελείας. Του είπαν να παρουσιαστεί στο γραφείο 901, ένατος όροφος.

Στην πόρτα του 901, δύο πινακίδες, μετάλλινες. Η μία:

Υποτομεύς Ελέγχου Συναισθηματικών Παρεκκλίσεων και Ανεπαρκειών. Η άλλη: Εφημερεύων Ελεγκτής.

Πάνω από δύο ώρες περίμενε στο διάδρομο, όρθιος. Σκοτεινός ο διάδρομος, και μια μυρωδιά κανέλας. Πολλοί που περίμεναν στη σειρά, όλοι για το 901. Σιωπηλοί.

«Ποιος ο λόγος που ζητήσατε διαβατήριο;» τον ρώτησε ο Εφημερεύων Ελεγκτής, δεν υπήρχε άλλος στο γραφείο.

«Ποιος ο λόγος; Μου ήρθε η επιθυμία να πάω ταξίδι στο εξωτερικό. Πολύ απλό δεν είναι;»

Όρθιος μπροστά στον Εφημερεύοντα Ελεγκτή, ένιωθε δυσφορία, να είχε ένα ποτήρι κρύο νερό!... Στο μεταξύ, ο άλλος, γύρω στα 35, τύπος πολύ συνηθισμένος, είχε ένα μπλοκ και με μολύβι μαύρο τραβούσε συνέχεια γραμμές και αμέσως τις έσβηγε με γομολάστιχα. Τέλος, δίχως να σηκώσει από το μπλοκ το κεφάλι και δίχως να σταματήσει το γράφε-σβήνε, είπε:

«Πολύ απλό είναι, συμφωνώ. Αλλά πολύ απλό είναι και το ότι δεν εγκρίνεται να έχετε διαβατήριο».

«Θα μπορούσα να τολμήσω... να τολμήσω... τι συμβαίνει;»

«Συμβαίνει ότι έχετε χαρακτηριστεί ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ», είπε ο άνθρωπος-γομολάστιχα. «Ορίστε, εδώ είναι ο φάκελός σας, ο ατομικός φάκελος που έχετε στον ΤΣΑΠ. Είχα υποψηφί μου ότι θα κάνετε σήμερα την εμφάνισή σας, τον έχω λοιπόν πρόχειρο. Ταύτα, και έτερον ουδέν!»

«Δεν καταλαβαίνω...»

«Καλύτερα να μην καταλαβαίνει κανείς τίποτα παρά να ρωτάει πολλά».

Και η συζήτηση έληξε.

Όσα έγιναν το πρωί γυρίζουν στο νου του. Τέρμα το τα-

ξίδι! Τέρμα πριν ακόμα δοθεί η εκκίνηση. Η μεγάλη περιπέτεια σε άλλους τόπους σβήνει από το χάρτη, διαγράφεται. Όνειρο ήταν, και διαλύθηκε. Η απόφαση του ΤΣΑΠ είναι νόμος, παραπάνω από νόμος. Δεν μπορεί να έχει διαβατήριο... Αλλά ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ; Γιατί; Ποτέ δεν ασχολήθηκε με το Σύστημα, το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι η «Ευπρέπεια», η δουλειά του στο λογιστήριο. Δεν ανοίγει ποτέ κουβέντα για οτιδήποτε σχετίζεται με το Σύστημα. Αν τύχει και πέσει σε τέτοια συζήτηση, παίρνει αμέσως δρόμο. Βέβαια, δεν είναι με το Σύστημα, δεν είναι υπέρ, όχι! Την ελευθερία αρνείται το Σύστημα, την ελευθερία καταλύει το Σύστημα, πώς να είναι μαζί του; Όμως, ό,τι σκέφτεται και ό,τι νιώθει είναι μυστικό βαθιά κρυμμένο μέσα του, «άκρως απόρρητον». Γιατί να το φανερώσει; Γιατί να αναμειχθεί; Γιατί να διακινδυνεύσει; Δεν αστειεύεται το Σύστημα, αν σε επισημάνει και μπλέξεις στα γρανάζια του, κάρφες! Είναι κάτι άλλοι, ναι, κάτι άλλοι που δε φοβούνται.... Προπαντός νέοι άνθρωποι, πολύ νέοι, σχεδόν παιδιά. Έτσι είναι τα νιάτα! Έχουν την τρέλα των 16 χρονών, των 20 χρονών... Ας ήταν και ο ίδιος νέος, ας ήταν όχι 51 αλλά 21... Προς το παρόν, δεν είναι νέος, συνεπώς γιατί να τολμήσει ό,τι τολμούν οι νέοι; Συχνά ψιθυρίζει στον εαυτό του:

«Τρελός είμαι εγώ να γίνω τρελός;»

Και με τούτο το επιχείρημα, τα βολεύει μια χαρά και με τη συνειδησή του και με το Σύστημα. Ωστόσο, στα καλά καθούμενα, να πού έμπλεξε! Δίχως και να μπορεί να μάθει τι ακριβώς συμβαίνει. Άπαξ και ο ΤΣΑΠ τον χαρακτήρισε ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ, δεν έχει ελπίδα.

«Καλύτερα να μην καταλαβαίνει κανείς τίποτα παρά να ρωτάει πολλά».

Συμπέρασμα: να είναι και κατευχαριστημένος που η μόνη ζημιά είναι πως δεν παίρνει διαβατήριο – θα μπορούσε θαυμάσια να είναι κάτι άλλο...

Φεύγοντας από τον ΤΣΑΠ, ήταν σε πλήρη σύγχυση. Τι να κάνει, πού να πάει! Περιπλανήθηκε ώρες και ώρες, ως αργά τη νύχτα, 11 και... Νωρίτερα, κατά τις 9.30, είχε πιάσει βροχή. Μια δυνατή νευρική βροχή, η μαγιάτικη πρωτεύουσα παίζει για λίγο το φθινόπωρο. Συνέχισε την περιπλάνηση, μέσα στη βροχή. Κοίταζε τους άλλους που έτρεχαν να φυλαχτούν από το νερό, τα αυτοκίνητα με αναμμένα τα φώτα ομίχλης, τις επιγραφές νέον που σα να είχαν πάθει διάθλαση, μια στιγμή άρχισε να χαζεύει βιτρίνες, γραφομηχανές-αριθμομηχανές, γυναικεία μαγιό, ύστερα είδη καπνιστού, ύστερα μια βιτρίνα κατασκότεινη που άγνωστο τι περιέχει, ύστερα κούκλες... κούκλες με διαβατήριο! Συνωστισμός από κούκλες, όλος ο θίασος επί σκηνής, κύριες, κύριοι, άλλος με χαμόγελο γλυκύτατο, άλλος μπλαζέ ή με ύφος πολύ επίσημο. Στο δεξί χέρι, η κάθε κούκλα κρατάει το διαβατήριό της. Σα να το δείχνει στον Έλεγχο Διαβατηρίων. «Κουκλίστικο» βέβαια, μικρογραφία του άλλου. Στο εξώφυλλο, τυπωμένο ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΝ. Και στην πρώτη μετά το εξώφυλλο σελίδα, τα στοιχεία κατόχου. Μερικές κούκλες έχουν ανοιγμένο το διαβατήριο στη σελίδα με τα στοιχεία ταυτότητας, έτσι ο άλλος ξέρει με ποιον έχει να κάνει.

Τυχερές οι κούκλες, τυχεροί οι κούκλοι... Δεν είναι σαν και τους ανθρώπους που ένας κάποιος ΤΣΑΠ μπορεί άψε-σβήσε να τους κολλήσει το χαρακτηρισμό ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ. Που ένας κάποιος ΤΣΑΠ μπορεί άψε-σβήσε να σταυρώσει το όνο-

μά τους – ή να τους σταυρώσει αλλιώς... Τέλος πάντων, τυχερή αυτή η ανθρωπότητα των κούκλων!

Δε φτάνει που οι κούκλες στέκονται εδώ, μπροστά του, προκλητικά έτοιμες για ταξίδι στο εξωτερικό, είναι και η φωτεινή επιγραφή στο βάθος της βιτρίνας που ολοένα αναβοσβήνει με άλλο κάθε φορά χρώμα και με σαδισμό επιβεβαιώνει ΚΟΥΚΛΕΣ ΜΕ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ. Δεν μπορεί άλλο, όχι, δεν μπορεί άλλο, ένα χέρι σιδερένιο τον σφίγγει στο στήθος, τον πιέζει, τον πνίγει... τον πνίγει ο λυγμός, πέφτει ολόκληρος πάνω στο κρύσταλλο, τα μάτια καρφωμένα στις ευτυχείς κούκλες, θρηνεί... Ενώπιος ενωπίω με τις κούκλες, σαν άνθρωπος θρηνεί, άνθρωπος είναι που τον βρήκαν βάσανα... Οι άλλοι διαβάτες κοντοστέκονται, τον περιεργάζονται, τύφλα στο μεθύσι θα είναι, βλαμμένος θα είναι, καρφί δεν του καίγεται που τον κοιτάζουν, καρφί δεν του καίγεται για τα σχόλια, μένει κολλημένος στο κρύσταλλο...

Στο δωμάτιό του, αργότερα, λίγο πριν από τα μεσάνυχτα. Όχι πια θρήνος, έχει όμως το σφίξιμο στο στήθος. Επιτέλους, να μην κάθεται και με σταυρωμένα τα χέρια, κάτι πρέπει να κάνει να διώξει τον εφιάλτη. Σαν τι να κάνει; Να διαβάσει ένα βιβλίο, να δει τηλεόραση, να συγυρίσει το σπíti, να ξεπλύνει τα τόσα και άλλα τόσα φλιτζάνια του καφέ; Λοιπόν, το βρήκε: κατευθείαν στο μπάνιο για ξύρισμα. Μια καλή κόντρα θα τον φρεσκάρει οπωσδήποτε.

Δεν πρόκειται αύριο να βγει έξω. Θα μείνει εδώ, στο δωμάτιό του. Και αύριο και μεθαύριο και αντιμεθαύριο και όλες τις μέρες και όλες τις νύχτες. Δεν έχει καμιά διάθεση να δει κανέναν. Το ξύρισμα το σκέφτηκε μόνο για να κινηθεί, να αντιδράσει στην ασφυξία. Με συμπλήρωμα ένα ντους κρύο.

Στο μπάνιο, μπροστά στον καθρέφτη... Με το ξυράφι στο χέρι, το παλαιού τύπου ξυράφι, μένει ακίνητος αντίκρυ σ' αυτόν που είναι μέσα στον καθρέφτη. Τι μέτωπο στενό, τι μάτια ομίχλης και βαθιά στις κόγχες, τι αυτιά αλλόκοτα, τι πιγούνι μυστήριο και μάλιστα με βούλα... Τύπος σκοτεινός είναι, του υποκόσμου. Και μπήγει τη φωνή:

«Εγώ είμαι ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ! Δίκιο έχει ο ΤΣΑΠ! Αμέ, ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ είμαι, φως φανάρι... Δημόσιος Κίνδυνος υπ' αριθμόν 1!»

Το ένα μάγουλο με σαπουνάδα, το άλλο δίχως, στο χέρι το ξυράφι, κάνει κινήσεις με το ξυράφι σα να απειλεί κάποιον, κάνει γκριμάτσες, μισοκλείνει το ένα μάτι, μισοκλείνει το άλλο, περνάει το ξυράφι στο δεξί αυτί σα να θέλει να το κόψει σύρριζα, το περνάει στη βάση της μύτης, έπειτα γρυλίζει, νιαουρίζει, γαβγίζει...

Πρωί Τετάρτης 26 Μαΐου. Κοιμάται ακόμα. Όχι και πως είναι αργά, 7 παρά 22 είναι. Κανονικά, θα είχε από ώρα ξυπνήσει. Αλλά γιατί να σηκωθεί νωρίς, σήμερα είναι που αρχίζει η άδειά του, σχεδόν ενός μηνός άδεια. Που θα την περάσει κι εφέτος, όπως κάθε χρόνο, στα ίδια πολυκαιρισμένα στέκια, «εντός και επί τα αυτά μέρη»! Αν είχε πάρει διαβατήριο, σε λίγο θα έφευγε, σε τέσσερις ώρες, 10.40 η απογείωσις... Τι κάνει έτσι μέσα στο αυτί του, σαν κομπρεσέρ; Κουδούνι είναι! Πετάγεται από το κρεβάτι, με τις πιτζάμες και ξυπόλυτος, τρέχει στην πόρτα, πατάει το κουμπί να ανοίξει η κεντρική είσοδος της πολυκατοικίας, συγχρόνως λέει στο θυρομεγάφωνο: «Ποιος είναι;». Απάντηση μηδέν. Έπρε-

πε να ρωτήσει πριν ανοίξει. Περιμένει. Αλλά δεν περιμένει πολύ. Γιατί ξαναχτυπάνε, θα τον τρελάνει τούτο το επίμονο κουδούνι, τώρα χτυπάνε δυνατά και την πόρτα του διαμερίσματος, με το χέρι. Ανοίγει.

«Καλημέρα σας!»

Δεν ανταποδίδει το καλημέρισμα του αγνώστου, το μάτι του καρφώνεται σε κείνη τη στραπατσαρισμένη καφέ σάκα που ο άλλος κρατάει στο αριστερό χέρι. Φαίνεται πολύ βαριά, ασήκωτη. Μπαίνει αμέσως στο νόημα, έξαλλος γίνεται:

«Λεξικά με δόσεις, ε; Λεξικά, εγκυκλοπαιδείες, και δε συμμαζεύεται... Δε με παρατάτε πρωί πρωί, ακόμα δεν άνοιξα τα μάτια μου. Κοιμάται ο κόσμος, κύριε! Κοιμάται!... Άλλωστε, εγώ προσωπικώς έχω και άδεια, την κανονική άδειά μου, κύριε. Με έναρξη σήμερα. Και μου ξεφυτρώνετε εσείς, σήμερα, πρεμιέρα της αδειάς μου, με βγάζετε άναυλα από το κρεβάτι μου. Γιατί, κύριε; Γιατί; Για τα λεξικά με δόσεις που κουβαλάτε στη σάκα σας! Σίγουρα θα έχετε και τίποτα πορνό, ε; Περί σεξ, και τα σχετικά...»

Θα συνέχιζε έτσι για πολύ, είχε μεγάλη φόρα, αλλά με την υπερδιέγερση τον περιέλουσε ιδρώτας και μην έχοντας μαντίλι ανασήκωσε το σακάκι της πιτζάμας και σκούπισε το πρόσωπο. Ο άλλος ρίχνει μια ματιά στο διάδρομο, βεβαιώνεται πως είναι άδειος, και λέει σιγά, πολύ σιγά:

«Παρακαλώ, πού είναι ο κύριος που το όνομά του είναι γραμμένο στο κουδούνι;»

«Εδώ είναι. Δηλαδή, αυτός είμαι εγώ».

«Ωραία! Λοιπόν, το πρωί σήμερα, ώρα 11.30, να παρουσιαστείτε στον ΤΣΑΠ. Ξέρετε, εκεί που πήγατε χτες το πρωί, γραφείο 901».

*Το φθινόπωρο όταν φτάνει
και μας φέρνει τη βροχή,
μια βαθιά μελαγχολία
μου κουρσεύει την ψυχή...*

«Σας ακούω!» του λέει ο άνθρωπος-γομολάστιχα τελειώνοντας την απαγγελία.

Πριν από λίγο, 11.30 ακριβώς, έμπαινε για δεύτερη φορά στο 901. Μόλις τον είδε ο άλλος, σηκώθηκε από την καρέκλα, και με πολύ στόμφο απήγγειλε αυτό το τετράστιχο.

«Σας ακούω!» ξαναλέει ο άνθρωπος-γομολάστιχα.

«Το ακούω πως με ακούτε... Αλλά τι να πω; Με καλέσατε, και ήρθα...»

«Πώς αισθάνεσθε σήμερα, Ευαίσθητος Ψυχή;»

Πού διάβολο το πάει ο πράκτωρ του ΤΣΑΠ! Μυστήριο!

«Θέλετε να με πείσετε πως δεν έχετε ιδέα... Ας είναι! Παίζετε θέατρο, εγώ όμως δεν το καταλογίζω εις βάρος σας. Δέχομαι απλώς ότι δε λειτουργεί καλά η μνήμη σας. Μάλιστα, Ευαίσθητος Ψυχή... Σβησμένο Όνειρο... Χιονισμένη Κοιλάς... Σεληνιακόν Τοπίον... και όλα τα άλλα ψευδώνυμα που κατά καιρούς χρησιμοποιήσατε δημοσιεύοντας ποιήματά σας σε διάφορα περιοδικά. Δεκατρία εν όλω ψευδώνυμα – δεκατρία επί του παρόντος. Ή μήπως αρνείσθε πως είναι δικό σας το ποίημα «Φθινοπωρινά Ρίγη» από το οποίον και σας απήγγειλα το τελευταίο τετράστιχο;»

Όχι, δεν είχε υποκριθεί πρωτύτερα, τώρα είναι που μπαίνει στο νόημα, τώρα είναι που θυμάται... Πολύ εντάξει τα λέει ο άνθρωπος-γομολάστιχα. Ναι, δικό του είναι το ποίημα «Φθινοπωρινά Ρίγη», δικό του και το ψευδώνυμο Ευαίσθη-

τος Ψυχή, δικά του και όλα τα άλλα ψευδώνυμα. Ωστόσο, όλα τούτα, ποιήματα και ψευδώνυμα, σα να είχαν σβήσει μέσα του, τα ίχνη τους στη μνήμη του είχαν αφανιστεί, σχεδόν αφανιστεί. Εδώ και πολλά χρόνια, είχε διακόψει κάθε ενεργό ποιητική δράση. Μπάλα και ποίηση ανήκαν στο παρελθόν.

«Δίκιο έχετε», λέει στον άνθρωπο-γομολάστιχα. «Πιστέψτε με, σας άκουγα να απαγγέλλετε δικό μου ποίημα, και σα να είχα αποβλακωθεί. Αστείο δεν είναι; Διάλειψις μνήμης... Καλά δεν το λέω; Στιγμιαία διάλειψις μνήμης. Ναι, εγώ υπήρξα και Ευαίσθητος Ψυχή και Χιονισμένη Κοιλιάς και Σεληνιακόν Τοπίον και... και τα υπόλοιπα δέκα ψευδώνυμα».

«Επιτέλους! Έτσι σας θέλω, να λογικεύεσθε... Αλλά τι νομίζατε; Πως έχει μεσάνυχτα ο ΤΣΑΠ; Χα! Τα έχουμε όλα εδώ, στο φάκελό σας, Χιονισμένη Πεδιάς...»

«Κοιλιάς...»

«Μερσί για τη διόρθωση. Το σωστό, σωστό! Λοιπόν, τα έχουμε συγκεντρώσει όλα, ένα προς ένα, όλα τα ποιήματα που έχετε στο παρελθόν δημοσιεύσει, και μάλιστα μ' ένα σωρό ψευδώνυμα. Μας δυσκόλεψε αρκετά να ανακαλύψουμε ποιος κρύβεται πίσω από όλα αυτά τα ψευδώνυμα. Τέλος πάντων! Τα ποιήματά σας παρεπέμφθησαν στον Υποτομέα Συναισθηματικών Μικροβιολογικών Εξετάσεων. Τα ανέλυσαν λεπτομερώς. Το πόρισμα της αναλύσεως είναι πολύ επιβαρυντικό για σας, πάρα πολύ! Σας ενοχοποιεί απολύτως! Γιατί τα ποιήματά σας αποκαλύπτουν ότι πάσχετε... πάσχετε από καθίζηση επαναστατικού πνεύματος. Ακόμα και τα ψευδώνυμα που χρησιμοποιήσατε είναι αποκαλυπτικά. Και τα ποιήματα και τα ψευδώνυμα φανερώνουν χρονία μελαγχολία. Ή έστω σοβαρές μελαγχολικές παρεκ-

κλίσεις. Πού είναι ο φλογερός ενθουσιασμός τον οποίον αутεπαγγέλτως οφείλει να διαθέτει ο πολίτης; Είτε ποιητής είναι είτε εμπορευόμενος... Όστε ο οιοσδήποτε πολίτης να είναι ασορτί με το Σύστημα, ευθυγραμμισμένος με το Σύστημα, το επαναστατικό. Η σχετική έρευνα απέδειξε ότι δεν έχετε ούτε καν το μίνιμουμ επαναστατικού ενθουσιασμού. Συνεπώς, επόμενο ήταν να σας δώσει ο ΤΣΑΠ το χαρακτηρισμό ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ. Ορίστε, ας πάρουμε ένα μικρό δείγμα της ποιήσεώς σας, το τελευταίο τετράστιχο από τα «Φθινοπωρινά Ρίγη». Το ξαναλέω:

*Το φθινόπωρο όταν φτάνει
και μας φέρνει τη βροχή,
μια βαθιά μελαγχολία
μου κουρσεύει την ψυχή...*

Μετά τη νέα απαγγελία, τράβηξε στο μπλοκ μερικές γραμμές, και δούλεψε το γνωστό κόλπο με τη γομολάστιχα.

«Μελαγχολία!» συνέχισε. «Αλλά πώς είναι δυνατόν να γίνεται λόγος για μελαγχολίες τη στιγμή που γύρω μας σφύζει η επαναστατική ορμή του Συστήματος! Και μάλιστα, μας εμφανίζετε τη βροχή ως φορέα μελαγχολίας! Ε, όχι! Ο επαναστατικώς υγιής πολίτης δέχεται τη βροχή ως πολύτιμο φορέα προόδου, ήτοι αυξήσεως της παραγωγής γεωργικών προϊόντων, ήτοι αυξήσεως της παραγωγικότητας, ήτοι ανόδου του εθνικού εισοδήματος...»

Μικρό διάλειμμα. Γραμμές στο μπλοκ και γομολάστιχα ο ένας, σιωπή ο άλλος.

«Έχω σκεφθεί και κάτι άλλο για το ποίημά σας “Φθινο-

πωρινά Ρίγη”. Κάτι που δεν το πρόσεξαν, φοβάμαι, οι ειδικοί του Υποτομέως Συναισθηματικών Μικροβιολογικών Εξετάσεων. Έχω εδώ φωτοαντίγραφο του ποιήματος από το περιοδικό “Οικογενειακή Γαλήνη” στο οποίο και δημοσιεύθηκε. Οι δύο τελευταίοι στίχοι:

μια βαθιά μελαγχολία
μου κουρσεύει την ψυχή...»

«Τι άλλο βλέπετε;»

«Τρεις τελείες! Μετά το ψυχή βάζετε τρεις τελείες, αποσιωπητικά που λέμε. Τι νόημα έχουν τα εν λόγω αποσιωπητικά; Τι θέλατε να προσθέσετε, και το αποσιωπήσατε;...»

«Τι να σας πω, έχουν περάσει τόσα χρόνια... Πάντως, σας βεβαιώνω, οι τρεις τελείες είναι εντελώς αθώες. Δεν κρύβουν τίποτα... τίποτα από εκείνα που υποψιάζεστε. Να, ήθελα το ποιήμά μου να έχει προεκτάσεις, να αφήνει προεκτάσεις...»

«Το πρόβλημα είναι ότι οι κάθε λογής προεκτάσεις δημιουργούν προβλήματα... προβλήματα για όποιον τολμά να αφήνει προεκτάσεις ή να πραγματοποιεί προεκτάσεις. Είναι παιχνίδια επικίνδυνα... απαγορευμένα παιχνίδια! Προεκτάσεις εδώ, προεκτάσεις εκεί, η κατάληξις είναι πως έρχεται μια ώρα που έρχεται ο ΤΣΑΠ και κολλάει το χαρακτηρισμό ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ. Και προχωρώ με μία ερώτηση. Τι έχετε να απολογηθείτε;»

Προσπάθησε να κρατήσει ψυχραιμία, μια κάποια ψυχραιμία. Έτοιμος ήταν να σωριαστεί στο μωσαϊκό.

«Αναγνωρίζω το σφάλμα μου. Το βλέπω καθαρά. Λυπάμαι βαθύτατα».

«Το γεγονός ότι έχουμε αυθόρμητη ομολογία σας διευκολύνει κάπως τα πράγματα. Έχω εντολή του Ανωτέρου Τομεάρχου, αν ομολογήσετε αυθορμήτως, να προχωρήσω στα περαιτέρω, σε μια ορισμένη διαδικασία. Οφείλω πρώτα να σας δηλώσω, και μετά βαθυτάτης λύπης, ότι το Σύστημα έχει φρικτά παράπονα μαζί σας».

«Μαζί μου;»

«Τέλος πάντων, με τους συγγραφείς γενικώς. Γιατί αρνείσθε να τοποθετηθείτε παρά πόδα του Συστήματος. Αρνείσθε να λάβετε θέσιν υπέρ του Συστήματος. Αρνείσθε να ευθυγραμμισθείτε με το Σύστημα. Με μία λέξη, αρνείσθε το Σύστημα. Μας σνομπάρετε, κύριοι! Μας σνομπάρετε... και μας σαμποτάρετε!... Πάντως, η τοιαύτη έναντι του Συστήματος συμπεριφορά των συγγραφέων ερευνάται αρμοδίως... και θα αντιμετωπισθεί δεόντως!... Επανέρχομαι στο θέμα το δικό σας, το προσωπικό. Λοιπόν, έχω εντολή του Ανωτέρου Τομεάρχου να σας αναγγείλω ευχαρίστως ότι επιθυμείτε να υποβάλετε στον ΤΣΑΠ Ομολογία Πίστεως. Θαυμάσια! Η ακριβής διεύθυνσις είναι: Προς τον ΤΣΑΠ – Υποτομέα Ομολογιών Πίστεως. Και βεβαίως επιθυμείτε να τη γράψετε με το χέρι σας, όχι με γραφομηχανή. Θαυμάσια! Στην Ομολογία Πίστεως που επιθυμείτε να υποβάλετε και που ο ΤΣΑΠ δέχεται να δεχθεί, περιττόν να τονίσω ότι είσθε απολύτως ελεύθερος να διατυπώσετε ό,τι προαίρείσθε και όπως προαίρείσθε, λ.χ. ότι τάσσεσθε ολοψύχως παρά πόδα του Συστήματος, ότι φλέγεσθε από τον ιερόν πόθον να υπηρετήσετε ολοψύχως το Σύστημα, ότι είσθε και θα είσθε ολοψύχως οπαδός του Συστήματος, και εν γένει ό,τι άλλο απολύτως ελευθέρως προαίρείσθε...»

«Ομολογία Πίστεως!...»

«Πώς είπατε;... Δε φαντάζομαι να έχετε δισταγμούς...»

Έχει ένα πολύ περίεργο χαμόγελο ο άνθρωπος-γομολά-στιχα. Ένα χαμόγελο που νιώθει να τον παγώνει όσο και η αξίωση για Ομολογία Πίστεως. Να μπορούσε να ξεφύγει από το δόκανο που του έχουν στήσει, να μπορούσε να αρνηθεί αυτήν την άρνηση του εαυτού του!

«Δεν τολμώ να φανταστώ ότι έχετε και τον ελάχιστο δισταγμό... Λοιπόν, είμαστε σύμφωνοι για την Ομολογία Πίστεως που επιθυμείτε να υποβάλετε. Και οφείλω να σας πληροφορήσω ότι η δική σας Ομολογία Πίστεως δεν πρόκειται να νιώθει μοναξιά, εδώ, στα αρχεία του ΤΣΑΠ. Θα έχει πρώτης τάξεως παρέα. Γιατί Ομολογία Πίστεως πολλοί άλλοι έχουν επιθυμήσει να υποβάλουν και ο ΤΣΑΠ δέχθηκε να δεχθεί την πραγμάτωση της επιθυμίας τους. Πολλοί και εκλεκτοί θα είναι παρέα σας στα αρχεία του ΤΣΑΠ. Ένα σωρό ακαδημαϊκοί, τσακίστηκαν όλοι να επιθυμήσουν να υποβάλουν Ομολογία Πίστεως. Άσε πια τι γίνεται από καθηγητάς Πανεπιστημίου και Ανωτάτων Σχολών! Επήξαμε, με εννοείτε; Επήξαμε!... Μάλιστα, πολλοί είναι που σπεύδουν να υποβάλουν Ομολογία Πίστεως πριν ακόμα τους ζητηθεί από τον ΤΣΑΠ... θέλω να πω, σπεύδουν να υποβάλουν πριν ακόμα επιθυμήσουν να υποβάλουν. Δεν είναι συγκινητικό το γεγονός;»

«Είναι... ασφαλώς και είναι...»

«Εύγε! Σαν καλά πάμε, ε;... Ξέρετε, μου είσθε συμπαθής. Ναι, συμπαθής, γιατί να το κρύψω; Διάβολε, ένα διαβατηριόκι ζητήσατε κι εσείς στα 51 σας χρόνια, για πρώτη φορά. Προ ολίγου, όταν σας ανεκοίνωσα την εντολή του Ανωτέρου Τομεάρχου, είχα ένα φόβο: μήπως και διστάσετε να έχετε επι-

θυμήσει να υποβάλετε Ομολογία Πίστεως... Αλλά πώς θα ήταν δυνατόν να διανοηθείτε εσείς να γίνετε ανορθογραφία;»

Ένωθε άσχημα. Ένα σφίξιμο στο στήθος, μια ταραχή, γλιστρούσε, γλιστρούσε πολύ χαμηλά, το ήξερε πολύ καλά ότι γλιστρούσε πολύ χαμηλά, ο εαυτός του τον αηδίαζε.

«...να διανοηθείτε εσείς να γίνετε ανορθογραφία;»

«Ανορθογραφία, εγώ; Τι λέτε! Ποτέ! Πρέπει να γράψω την Ομολογία Πίστεως τώρα αμέσως. Μπορώ να τη γράψω εδώ, στο γραφείο σας; Τολμώ να σας παρακαλέσω...»

Ο άνθρωπος-γομολάστιχα όχι μόνο δέχτηκε, και πολύ ευχαρίστως, την παράκλησή του αλλά και του έδωσε δύο μεγάλα ντοσιέ. Ανέβηκε στην καρέκλα και τα πήρε από την αρχειοθήκη.

«Ορίστε! Τα πάντα στη διάθεσή σας! Χαρτί, στυλό... Τα δύο ντοσιέ περιέχουν Ομολογίες Πίστεως διακεκριμένων προσωπικοτήτων, διαφόρων βιπς. Διαλέξτε όποιο κείμενο θέλετε, όποιο είναι πιο πολύ του γούστου σας, και αντιγράψτε το. Μπορείτε και να διαλέξετε δυο ή τρία ή και περισσότερα, και να τα κάνετε χαρμάνι. Εννοείται, θα βάλετε τα δικά σας στοιχεία, ονοματεπώνυμο κ.λπ., και χρονολογία σημερινή, 26 Μαΐου».

Κάθισε στη γωνιά στο γραφείο, έβαλε μπρος να ξεφυλλίζει τα ντοσιέ. Βρε, τι γίνεται!... Ονόματα βαρύγδουπα, μάτσο! Ζαλίστηκε... Όσο για το χαρμάνι, όχι, δε χρειάστηκε. Γιατί ανακάλυψε το ιδεώδες σε μία και μόνη Ομολογία Πίστεως, ενός καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου. Απίθανη! Όλο γλύκα και λίγωμα υπέρ του Συστήματος. Την αντέγραψε ολόκληρη, λέξη προς λέξη, και ανακουφίστηκε.

«Έξοχα!» ανέκραξε ο άνθρωπος-γομολάστιχα μόλις διάβασε το κείμενο που του παρέδωσε. «Αυτό είναι το τέλειον!»

«Και... και τώρα;»

«Τι “τώρα”;»

«Δηλαδή... θέλω να πω... όχι, δε θέλω να πω, απλώς μια σκέψη έκανα... δηλαδή, περί διαβατήριου;...»

«Έτερον εκάτερον! Δεν προεξοφλώ τίποτα! Ο φάκελός σας συν η Ομολογία Πίστεως θα υποβληθούν στον Ανώτερο Τομεάρχη. Περάστε αύριο το πρωί, και... και οφόμεθα...»

Πέμπτη 27 Μαΐου. Ώρα 11.30. Στο 901.

«Καλημέρα σας!» τον υποδέχτηκε ο άνθρωπος-γομολάστιχα.

Η τόση εγκαρδιότητα του έδωσε φτερά.

«Το θέμα έληξε;»

«Έληξε; Όχι δα! Τίποτα δεν έληξε... δεν έληξε ακόμα. Η Ομολογία Πίστεως προχώρησε. Περπάτησε πολύ. Από Υποτομέα σε Υποτομέα, έφτασε τέλος στον Ανώτερο Τομεάρχη. Η εντολή του είναι σαφής. Για να επανεξετασθεί η περίπτωσή σας, χρειάζεται κάτι καινούργιο: ένα ποίημα. Ένα δικό σας ποίημα, φρεσκογραμμένο. Θα γράψετε ένα ποίημα, στα γρήγορα. Άλλωστε, εσείς είσθε τόσο πολύ έμπειρος περί τα ποιητικά! Με τη διαφορά ότι το νέο δημιούργημά σας θα είναι τώρα ένα ποίημα για το Σύστημα. Θα εκφράσετε εκεί ό,τι αισθάνεσθε για το Σύστημα. Το ίδιο που εκάνατε και με την Ομολογία Πίστεως, μόνο που αυτήν τη φορά θα το πράξετε εμμέτρως. Αύριο το πρωί, 11.30, το ποίημά σας θα βρίσκεται στα χέρια μου. Αν εγκριθεί από τον Ανώτερο Το-

μεάρχη, τότε, σύμφωνα με όσα έχουν ήδη προγραμματισθεί για την περίπτωσή σας, μεθαύριο, Σάββατο 29 Μαΐου, ώρα 20.30, θα εμφανισθείτε στην τηλεόραση».

«Πώς είπατε;»

«Στην εκπομπή “Η Λαϊκή Μούσα διά το Σύστημα”, η οποία, θα πρέπει να το γνωρίζετε, μεταδίδεται κάθε Σάββατο, 20.30-21.00. Εκπομπή “ζωντανή”, οι τηλεθεαταί την απολαμβάνουν την ίδια στιγμή που πραγματοποιείται μέσα στο στούντιο, και τη μεταδίδουν όλοι συγχρόνως οι δίαυλοι. Συμμετέχουν, θα πρέπει να το γνωρίζετε, άνθρωποι σαν εσάς, απλοί άνθρωποι του λαού, που όμως συμβαίνει να έχουν καλλιτεχνικές ανησυχίες, άλλος στην ποίηση, άλλος στον πεζό λόγο, άλλος στο πεζοτράγουδο, άλλος στο χορό, άλλος... Είμαι βέβαιος ότι αντιλαμβάνεσθε πλήρως την υψίστη τιμή που σας γίνεται με την πρόσκληση να συμμετάσχετε στην εκπομπή “Η Λαϊκή Μούσα διά το Σύστημα”. Η τοιαύτη συμμετοχή σας θα ληφθεί δεόντως υπόψη στην περαιτέρω εξέταση του προσωπικού σας θέματος».

«Εννοείτε τη χορήγηση του...»

«Εννοώ ό,τι ακριβώς εννοείτε κι εσείς: τη χορήγηση του... Ωραία! Έχετε καμιά ερώτηση; Καμιά απορία;»

Δεν έδωσε απάντηση. Για λίγο, στο γραφείο 901, έγινε σιωπή. Μόνο το μαύρο μολύβι που τραβούσε στο μπλοκ γραμμές και η γομολάστιχα που βιαζόταν να τις σβήνει.

«Δεν έχω αντίρρηση, όχι! Θα κάνω μια προσπάθεια. Να, το πρόβλημα είναι πως είναι πολλά χρόνια που δεν έχω γράφει τίποτα... μήτε ένα στίχο. Θα πρέπει τώρα να γράψω ένα ολόκληρο ποίημα εντός 24 ωρών. Δεν ξέρω, μου φαίνεται δύσκολο, πολύ δύσκολο... Δεν το έχω ξανακάνει».

«Ελάτε δα! Μη δραματοποιείτε τα πράγματα! Τέλος πάντων, τι σου είναι αυτοί οι ποιηταί!... Όλα τα βλέπουν μαύρα και άραχνα. Θα τα καταφέρετε μια χαρά. Με λίγη καλή θέληση, με μια γερή προσπάθεια... Σφιχθείτε, Ευαίσθητος Ψυχή! Σφιχθείτε!...»

«Ναι, θα σφιχθώ. Σας υπόσχομαι να σφιχθώ...»

«Έξοχα! Άπαξ και είμαστε σύμφωνοι στο κατ' αρχήν, να μου επιτρέψετε να σας υπενθυμίσω το πλαίσιο μέσα στο οποίο επιθυμείτε να κινήσετε το ποίημά σας. Η βάσις είναι το Σύστημα. Με εννοείτε; Είναι σαν την ομάδα που την έχετε στάνταρ στο ποδοσφαιρικό στοίχημα. Με βάση την ομάδα-στάνταρ, ανοίγεστε στο παιχνίδι, κάνετε όλους τους συνδυασμούς που θέλετε. Το ίδιο επιθυμείτε να συμβεί και με το ποίημά σας. Με βάση το Σύστημα-στάνταρ, ανοίγεστε σε διάφορους συνδυασμούς. Σύστημα: τα πάντα διά το Σύστημα. Σύστημα: ησυχία, τάξις, ασφάλεια. Σύστημα: πειθαρχία εις όλους τους τομείς. Σύστημα: η νέα γενεά ευθυγραμμισμένη με το Σύστημα. Σύστημα: αύξησις παραγωγής. Σύστημα: αύξησις παραγωγικότητας. Σύστημα: αύξησις εθνικού εισοδήματος. Σύστημα: ανάπτυξις εγγειοβελτιωτικών έργων. Σύστημα: ανάπτυξις υδροηλεκτρικών έργων. Σύστημα: ανάπτυξις αναπτύξεως. Εν ολίγοις, ιδού τα ελεύθερα περιθώρια εντός των οποίων επιθυμεί η έμπνευσις σας να κινηθεί ελευθέρως. Σας τα υπενθύμισα απλώς για να τα έχετε φρέσκα. Οχι! Παραλίγο να μου διαφύγει! Πού είχαμε μείνει; Σύστημα: ανάπτυξις αναπτύξεως. Συνεχίζω. Σύστημα: ανάπτυξις ποδοσφαίρου».

«Ποδοσφαίρου;»

«Αμέ; Ποδοσφαίρου! Το Σύστημα ενδιαφέρεται τα μέγι-

στα για το ποδόσφαιρο, θα πρέπει να το γνωρίζετε. Υπάρχει λόγος να ενδιαφέρεται... πολύ σοβαρός λόγος!... Στο ποίημά σας, επιθυμείτε επίσης να τονίσετε την ραγδαίαν ανάπτυξιν του ποδοσφαίρου υπό την ευεργετικήν σκιάν του Συστήματος – όχι, το “σκιάν” διαγράφεται, μη βάλετε “σκιάν”, κάτι άλλο να βρείτε. Μάλιστα, το ποίημά σας εμπλουτισμένο με ποδόσφαιρο, θα είναι και πολύ επίκαιρο. Γιατί την επομένη της εκπομπής, ήτοι Κυριακή 30 Μαΐου, διεξάγεται, θα πρέπει να το γνωρίζετε, ο τελικός του πρωταθλήματος, Αγών-Τυφών, τον οποίον θα τιμήσει, όπως πάντοτε, σύσσωμος η ανωτάτη ηγεσία του Συστήματος. Λοιπόν, ραντεβού αύριο το πρωί, ώρα 11.30».

«Θα ήθελα να σας υποβάλω μία ερώτηση...»

«Πολύ ευχαρίστως!»

«Ξέρετε, είναι μία ερώτηση...»

«Εμπρός! Μη διστάζετε!»

«Επειδή δεν μπορώ να προεξοφλήσω πώς ακριβώς θα μου έλθει η έμπνευση... Θέλω να ερωτήσω αν γίνεται δεκτό και ποίημα σε ελεύθερο στίχο... αν επιτρέπεται... ή πρέπει οπωσδήποτε να έχει μέτρο και ρίμες...»

Ο άνθρωπος-γομολάστιχα γέλασε. Το στεγνό εκείνο γέλιο που χρησιμοποιούσε τότε τότε. Ύστερα πήγε και στάθηκε μπροστά του, τον χτύπησε προστατευτικά στον ώμο, του έπιασε το πιγούνι από τη βούλα, το ανασήκωσε:

«Ευαίσθητος Ψυχή!... Ασφαλώς και είναι ελεύθερος ο ελεύθερος στίχος. Αλλά τι το περάσατε εδώ, Ευαίσθητος Ψυχή; Τι το περάσατε;... Ε, όχι και να γίνονται εδώ αυτά που γίνονται στα ολοκληρωτικά καθεστώτα!»

«Πολύ, πολύ ωραίο! Εν πρώτοις, ο τίτλος: “Ραφωδία Σ. – ήτοι Ραφωδία υπέρ του Συστήματος”. Και ύστερα το ποίημα, ολόκληρο το ποίημα».

Ενθουσιασμένος ο άνθρωπος-γομολάστιχα, ξαναδιαβάζει δυνατά μερικούς στίχους:

Ένα είναι το Σύστημα
Ένα είναι το ένα
Ένα είναι το Σύστημα
Ένας είναι ο ήλιος
Μία είναι η σελήνη
Ένα είναι το Σύστημα
Μία είναι η ζωή
Ένας είναι ο θάνατος
Ένα είναι το Σύστημα
Ένας είναι ο Κρατικός Προϋπολογισμός
Ένα είναι το ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα
Ένας είναι ο Αγών
Ένα είναι το Σύστημα

Τραβάει στο μπλοκ γραμμές με το μαύρο μολύβι, και για πρώτη φορά δεν τις σβήνει με την αιώνια γομολάστιχα.

«Έξοχα! Θερμότητα συγχαρητήρια! Το Σύστημα σας έδωσε μία θαυμάσια έμπνευση... το Σύστημα σας ενέπνευσε... χάρις εις το Σύστημα ξαναβρήκατε την ποιητική σας φόρμα...»

«Απλώς μία προσπάθεια έκανα...»

«Όχι και τόσο μετριόφρων! Το δημιούργημά σας είναι πολύ εντυπωσιακό. Τώρα που το διάβαζα δυνατά, τώρα που

το απήγγελλα, ένιωθα μια τόσο βαθιά συγκίνηση, σαν ηλεκτροσόκ. Θα πρέπει να είδατε τη συγκίνησή μου ζωγραφισμένη στο πρόσωπο. Ωραία! Αύριο το βράδυ, Σάββατο 29 Μαΐου, ώρα 20.30, σας βλέπω σταρ της τιβί. Μόνο που θα πρέπει να εξετάσει το ποίημά σας ο Ανώτερος Τομεάρχης. Παρακαλώ να αναμείνετε για λίγο στο διάδρομο. Θα επανέλθω συντόμως».

Βγήκαν έξω και οι δύο. Ο άνθρωπος-γομολάστιχα κλείδωσε το γραφείο, χάθηκε στο βάθος του διαδρόμου. Σε δέκα λεπτά γύρισε, ξεκλείδωσε, και πάλι οι δυο τους στο 901.

«Εντάξει είμαστε. Ο Ανώτερος Τομεάρχης είναι απολύτως σύμφωνος. Όμως, έχει μία παρατήρηση. Να, εδώ που λέτε:

*Ένας είναι ο θάνατος
Ένα είναι το Σύστημα.*

Τον έπιασε βήχας, δεν μπόρεσε να συνεχίσει. Σε ένα λεπτό, πρόσθεσε:

«Με συγχωρείτε. Όταν με πιάνει ο βήχας... Επανέρχομαι. Από τους δύο αυτούς στίχους, ο πρώτος πρέπει να φύγει. Χτυπάει κάπως... κάπως περίεργα. Δηλαδή, έτσι που έρχεται αμέσως πριν από τον άλλο στίχο... Συνεπώς, προς αποφυγήν πάσης παρεξηγήσεως, ο πρώτος στίχος διαγράφεται.

Βγάζει το μαντίλι, σκουπίζει τον ιδρώτα στο μέτωπο, κάτω από τα μάτια, πίσω από τα αυτιά, στη ρίζα της μύτης, στο

πιγούνι, στη βούλα στο πιγούνι. Και με πολλή προσοχή, μη χαλάσει το μακιγιάζ.

Πρώτη φορά που βρίσκεται σε στούντιο τηλεοράσεως. Αντίκρου στους προβολείς, στις κάμερες... Πρωτάρης καθώς είναι, έχει βέβαια τρακ. Από τη μια το τρακ, από την άλλη η ζέστη, επόμενο είναι να τον έχει κόψει ιδρώτας.

Σάββατο 29 Μαΐου. 20.26 ειδοποιεί το ηλεκτρονικό ρολόι. Συνεχίζεται η εκπομπή «Πώς να κατασκευάσωμεν, πώς να οργανώσωμεν, πώς να κατευθύνωμεν, και πώς να ελέγχωμεν τον συναισθηματικόν κόσμον του παιδιού, και δη από της βρεφικής ηλικίας, ώστε ο εν λόγω συναισθηματικός κόσμος να ενταχθή πλήρως εις το πλαίσιον της Συναισθηματικής Πειθαρχίας, την χάραξιν και πραγμάτωσιν της οποίας διασφαλίζει πλήρως και αεροστεγώς το Σύστημα».

Όσο πλησιάζει η ώρα, το τρακ δυναμώνει. Είναι και το μακιγιάζ, του φαίνεται αλλόκοτο που τον έχουν πασαλείψει. Κουράγιο! Σε λίγο θα έχουν τελειώσει όλα. 20.30-21.00 είναι η εκπομπή «Η Λαϊκή Μούσα διά το Σύστημα». Με φινάλε το δικό του ποίημα.

Πριν περάσουν στο στούντιο όσοι συμμετέχουν στο αποψινό πρόγραμμα, τους συγκέντρωσαν σε μια αίθουσα και τους έδωσαν λεπτομερείς οδηγίες. Για τη σειρά εμφανίσεως, πώς να στέκονται μπροστά στα μικρόφωνα, πώς να κινούνται αλλά και πώς να μην κινούνται.

20.29. Πέφτουν διαφημιστικά: η καλύτερη λοσιόν μετά το ξύρισμα, το καλύτερο αποσμητικό σπρέι, η καλύτερη υγρή παρκετίνη...

20.31. Ο υπεύθυνος για την παρουσίαση της εκπομπής:
«Αγαπητοί τηλεθεαταί, καλησπέρα σας! Εν πρώτοις,

αγαπητοί τηλεθεαταί, θα μου επιτρέψετε να σας ανακοινώσω ότι συνεχίζεται αθρόα η αυθόρμητος αποστολή αυθορμητών τηλεγραφημάτων διά των οποίων χιλιάδες χιλιάδων σύλλογοι, σύνδεσμοι, συνεταιρισμοί, ομοσπονδίαί, συνομοσπονδίαί, και γενικώς πάσης φύσεως οργανωμέναι ομάδες πολιτών κ.λπ., αυθορμήτως συγχαίρουν το Σύστημα διά την από 14ης παρελθόντος Μαρτίου καθιέρωσιν της εκπομπής “Η Λαϊκή Μούσα διά το Σύστημα”. Είναι όντως συγκινητικάί αι τοιαύται αυθόρμητοι λαϊκαί εκδηλώσεις, αι οποίαι αποδεικνύουν την αυθόρμητον απήχυσιν την οποίαν έχει η εκπομπή εις τα ευρύτατα στρώματα της λαϊκής επιφανείας. Η εκπομπή, λέγω, η οποία εδημιουργήθη αυθορμήτως, δηλαδή κατόπιν προγραμματισμού, μελέτης, και εντολής του Συστήματος, ούτως ώστε ο λαός να διαθέτη ένα βήμα από του οποίου να εκφράζη ελευθέρως τας καλλιτεχνικάς του ανησυχίας. Είναι ανθρωπίνως αδύνατον να μνημονεύσωμεν άπαντας τους αυθορμήτους αποστολείς αυθορμητών τηλεγραφημάτων. Και τώρα, αγαπητοί τηλεθεαταί, ας έλθωμεν εις το αποφινόν πρόγραμμα, εις το οποίον, όπως πάντοτε, αυθορμήτως συμμετέχουν εκλεκτοί εκπρόσωποι της Λαϊκής Μούσης, άγνωστοι εισέτι εις το ευρύτερον κοινόν. Το καλλιτεχνικόν μενού το οποίον θα σας προσφέρωμεν άπόψε είναι, κατά σειράν εμφανίσεως, το ακόλουθον:

»1. Φωνητικόν ντουέτον υπό δύο δεσποινίδων, συνοδεία βιολίου υπό βιολιστού καλλιτέχνου, το κομμάτι επονομάζεται “Καλπασμός προς την Πρόοδον”, στίχοι και μουσική σύνθεσις οφείλονται εις τας δύο δεσποινίδας καλλιτέχνιδας από κοινού.

ΤΟ ΔΙΑΒΑΘΡΙΟ
Η ΚΟΝΤΡΑ
1919-
ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 24435

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ